

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

Práce s písní v 1. a 2. třídě základní školy

Závěrečná práce

<i>Studijní program:</i>	DVPP Další vzdělávání pedagogických pracovníků
<i>Studijní obor:</i>	Rozšiřující studium učitelství pro 1. st. ZŠ
<i>Autor práce:</i>	Mgr. Hana Benešová
<i>Vedoucí práce:</i>	MgA. Zuzana Bubeníčková Katedra primárního vzdělávání

Zadání závěrečné práce

Práce s písní v 1. a 2. třídě základní školy

Jméno a příjmení: **Mgr. Hana Benešová**
Osobní číslo: P19C00001
Studijní program: DVPP Další vzdělávání pedagogických pracovníků
Studijní obor: Rozšiřující studium učitelství pro 1. st. ZŠ
Zadávající katedra: Katedra primárního vzdělávání
Akademický rok: **2018/2019**

Zásady pro vypracování:

Zpracování teorie o problematice dětského hlasu, dechu, artikulace a čistého intonování v dětském zpěvu. V praktické části popsat způsoby nácvičku písní z vlastní tvorby v hodinách hudební výchovy v 1. a 2. ročníku základní školy.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce: tištěná/elektronická

Jazyk práce: Čeština

Seznam odborné literatury:

- CHLÁDKOVÁ, B., SNÍŽKOVÁ, J., 1988. *Slabikář začínajícího zpěváčka*. 2. vyd. Praha: Editio Supraphon.
- JAGLOVÁ, J., 2011. *Hudební výchova pro 1. ročník* (metodická příručka, zpěvník). 2. vyd. Praha: Nová škola. ISBN: 978-80-7289-359-1
- KULHÁNKOVÁ, E., 2015. *Písničky a říkadla s tancem: Náměty pro pohybovou výchovu dětí od 3 do 10 let*. 5. vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0994-2.
- ŠIMANOVSKÝ, Z., TICHÁ, A., 1999. *Lidové písničky a hry s nimi*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-323-4.
- ŠIMANOVSKÝ, Z., TICHÁ, A., 2012. *Hrajeme si s písničkou*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0097-0.
- TICHÁ, A., 2005. *Učíme děti zpívat*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-916-X.
- VÁŇOVÁ, H. *Hudební tvořivost žáků mladšího školního věku*. Praha: Supraphon, 1989. 196 stran. ISBN 80-7058-49-2.

Vedoucí práce: MgA. Zuzana Bubeníčková
Katedra primárního vzdělávání

Datum zadání práce: 1. února 2019

Předpokládaný termín odevzdání: 1. května 2020

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Jana Johnová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 1. března 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že svou závěrečnou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé závěrečné práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou závěrečnou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé závěrečné práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li závěrečné práce nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má závěrečná práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

3. března 2021

Mgr. Hana Benešová

Poděkování

Ráda bych poděkovala MgA. Zuzaně Bubeníčkové za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování závěrečné práce.

Anotace

V popředí mé závěrečné práce jsou písně pro děti. Teoretická část je zaměřená na problematiku dětského hlasu, dechu, artikulace a čistého intonování v dětském zpěvu. V praktické části jsou vybrané písně z vlastní tvorby, jejichž hudby i textu jsem autorkou. Jsou určeny pro žáky 1. a 2. třídy základní školy. Písně jsou v práci uvedeny v notovém zápisu a doplněny postupem nácvičku po stránce pěvecké, textové, instrumentální a pohybové. U některých písní je také zpětná vazba, kdy byly v průběhu mé pedagogické praxe písně s žáky nacvičovány a posléze zpívány.

Klíčová slova

Písně pro děti, dětský hlas, 1. a 2. třída základní školy, metodika nácvičku a práce s písní.

Annotation

In the foreground of my final thesis there are songs for children. The theoretical part is focused on the issue of children's voice, breathing, articulation and pure intonation in children's singing.

In the practical part there are songs selected from my own work. I am the author of the music and lyrics. They are intended for pupils in the 1st and 2nd grade of primary schools.

The songs in the thesis are presented in the notation and supplemented by the guidelines for the practice, covering singing, lyrics, instrumental and motion. Some songs also have feedback, when during my pedagogical practice the songs were rehearsed with the pupils and then sung.

Key words

Songs for children, children's voice, 1st and 2nd grade of elementary school, training methodology and work with songs.

Obsah

1	Úvod.....	10
2	Hlasové rejstříky u dětí.....	11
3	Rozsah dětského hlasu.....	11
4	Dech a dechová cvičení.....	11
5	Artikulace.....	12
6	Intonace.....	12
7	Amúzie.....	13
8	Hlasová hygiena.....	13
8.1	Rozezpívání.....	14
9	Nácvik písně.....	14
10	Práce s písní.....	15
10.1	Hra na tělo.....	16
10.2	Instrumentální doprovod.....	16
11	Vlastní tvorba.....	17
11.1	Písně ověřené v praxi s reflexí.....	18
11.2	Další písně, v praxi neověřené.....	26
12	Závěr.....	44
13	Seznam použitých zdrojů.....	45

Seznam obrázků

Obrázek 1: notový zápis písně Kosi	18
Obrázek 2: notový zápis písně Letadlo	20
Obrázek 3: notový zápis písně Cestička do školy	22
Obrázek 4: notový zápis písně Vánoční	24
Obrázek 5: notový zápis písně Heleme se, heleme se	26
Obrázek 6: notový zápis písně Ježibaba	28
Obrázek 7: notový zápis písně Krakonoš	30
Obrázek 8: notový zápis písně Mámo a táto	32
Obrázek 9: notový zápis písně O zdraví	34
Obrázek 10: notový zápis písně O zvířátkách	36
Obrázek 11: notový zápis písně Zima	38
Obrázek 12: notový zápis písně ZOO	40
Obrázek 13: notový zápis písně Zvony	42

1 Úvod

Tématem mé závěrečné práce je Práce s písní v 1. a 2. třídě základní školy, kterou dokládám na písničkách, jichž jsem sama autorkou (jak po hudební, tak po textové stránce). Ke komponování písniček a psaní vlastních textů mě dovedlo zjištění, že na mnoho témat nejsou písně, které by bylo možné při hudební výchově využít, a pokud jsou, tak je již děti znají.

Inspirací mi byly děti samotné a jejich záliba v dopravních prostředcích, zvířátkách či pohádkových bytostech. U většiny písniček bylo záměrem, aby byl jejich obsah využitelný i v jiných předmětech, například v českém jazyce či přírodovědě.

Témata v práci jsou nadčasová, taková, která děti ve svém dětství stále řeší. Cílem bylo, aby si je mohly zpívat jiné děti i za několik let, a přitom je stále stejně chápaly. A aby je písně tzv. chytly za srdce, což je u tvorby pro děti to nejdůležitější.

S tím je spjata také to, čeho chci těmito písněmi dosáhnout – obliby písniček ve školách a radosti ze zpívání. To by přineslo naplnění původně míněného záměru.

2 Hlasové rejstříky u dětí

U dětského hlasu je velmi obtížné určit rejstřík, protože hrudní hlas dítěte zní jako střední poloha sopranistky, střední a hlavový tón dítěte jako čistý hlavový tón dospělé ženy. Pro práci s dětským hlasem v kolektivu však nemusíme o každém dítěti vědět, jak má hlas posazený, důležité je, aby zněl zdravě, nechrčel či nepřeskakoval, aby na něj při zpěvu dítě netlačilo a zbytečně jej nezatěžovalo. Síly nabývá dětský hlas až s postupem času.

3 Rozsah dětského hlasu

Prvostupňové děti se řadí mezi alty a soprány. Rozsah dětských altů je v rozmezí a-d2, rozsah dětských sopránů je mezi d1-a2. (Tichá 2005, s. 21) Obecně lze říci, že pro rozsah hlasu jsou důležité tělesné i psychické dispozice, ale také to, jak je dítě pěvecky aktivní, tzn. jak hodně a často zpívá. Děti, jež jsou pěvecky nadané, mají větší hlasový rozsah (kolem 1,5 oktávy), který jim zůstává až do období, než začnou mutovat (dívky mezi 11.-13. rokem, chlapci mezi 13.-15. rokem). Zdroj: (Pěvecká technika 2013)

4 Dech, hlas a dechová cvičení

S kvalitním zpěvem je úzce spjata správné dýchání. Při zpěvu je možno práci s dechem rozdělit do tří fází: nádech, uklidnění a výdech. Nadechovat se můžeme ústy, nosem, nebo oběma dutinami najednou. Pokud je dostatek času, nadechujeme se nosem, pokud není v písni prostor na klidný nádech nosem, nadechujeme se i pusou, což je rychlejší způsob. Přílišný nádech není vhodný, protože nabraný vzduch se pak ve větším množství vypouští se zpěvem ven. Malé děti mají tendence při nádechu zvedat ramena, což se je snažíme nejrůznějšími cviky odnaučit.

Druhá dechová fáze, uklidnění, je důležitá pro to, aby byl dech připraven na hodnotný výdech. Při této fázi se nenadechujeme ani nevydechujeme.

Výdech, při němž vzniká tón, by měl být dlouhý a klidný. Při výdechu bychom měli tón tzv. měkce nasazovat a zesilovat jej až postupně. Tvrdé nasazení, které děti mladšího školního věku často užívají, hlasu škodí. Při výdechu by nemělo unikat příliš velké množství dechu, protože zpěv je poté dyšný. Dyšný zpěv je nejen pro posluchače rušivý, ale může být také škodlivý pro zpěváka.

Správný dech nacvičujeme prostřednictvím dechových cvičení. Nejprve s žáky provádíme statická dechová cvičení, při nichž pozorují nádechy a výdechy, až později propojujeme dechová cvičení s pohybem. Dechová cvičení by neměla trvat příliš dlouho, měla by se často obměňovat a střídát s artikulačními a intonačními cvičeními. Cvičit dech můžeme s žáky nejen při hodinách hudební výchovy, ale v kterékoli jiné hodině. (Jakubová 2006, s. 13, 14)

5 Artikulace

Český jazyk disponuje pěti samohláskami, vokály (*a, e, i, o, u*), a dvěma dvojhláskami (*au, ou*). Ústní dutina je při jejich tvorbě volná. Pro výslovnost samohlásek je důležité postavení jazyka. Nejjednodušší pro zpívání je samohláska *a*, při níž je ústní dutina otevřená a jazyk položený. Těžšími na zpívání jsou vokály *i, e* a *u*. Zdroj: (Artikulace vokálů 2013)

Špatná výslovnost ovlivňuje kvalitu zpěvu – zpěvákovi není rozumět a někdy také vyluzuje nekvalitní tóny. S žáky se pomocí artikulačních cvičení snažíme o to, aby všechny samohlásky zněly zvukově vyrovnaně, aby mezi nimi nebyly výrazné rozdíly. Samohlásky posouváme vpřed a přibližujeme ke znění kulatého *o*. Na to je ideální cvičení na slabiky *ma-me-mi-mo-mu* zpívané na jednom tónu, při němž se všechny vokály žáci snaží dávat do jednoho místa. Ve vyšší poloze pak dochází k neutralizaci vokálů, protože i úzce tvořené tóny musí mít při vysokých tónech širší prostor rezonance. O to preciznější pak k porozumění obsahu písně musí být výslovnost souhlásek.

Pro výslovnost souhlásek je nutné dodržovat několik pravidel, mezi něž patří: výslovnost vpředu (i u zadních souhlásek), rychlá výslovnost, přesné zaznění vokálu s dobou, uvolněná čelist. Kromě toho by jejich výslovnost neměla zpomalit tok písně. Jedná-li se o souhlásky na konci slova, vyslovujeme je důrazněji, než když mluvíme (aby nezanikly). Žáci velmi často souhlásky tzv. polykají (nedbale vyslovují), což má za následek, že jim není rozumět a zpěv je bez výrazu.

Kromě samotných artikulačních cvičení je dobré s nimi text nové písně výrazně deklamovat. Zdroj: (Hlásková artikulace 2013)

6 Intonace

Žáky by učitel měl vést nejen ke správné pěvecké technice, ale také k čistému intonování. To je sice spjato s dokonalou pěveckou technikou, ale je nutné jej také cvičit. Pravidelné procvičování na krátkých melodických útvarech postupem času povede k tomu, že žáci budou

malé výškové odchylky více vnímat. Pokud s nimi nebudeme intonaci procvičovat, může se stát, že budou intonovat jen přibližně – jejich zpěv bude falešný.

„Základním předpokladem pro schopnost čisté intonace je takzvaný hudební sluch. Hudební sluch je schopnost analyzovat pohyb melodie a odlišit vzdálenost mezi jednotlivými tóny“. Zdroj: (Ciznerová 2009). Hudební sluch je zčásti vrozený, zčásti jej lze tudíž vycvičit.

7 Amúzie

Poruchu hudebních schopností nazýváme amúzií. U žáků, kteří nemají hudební sluch, musíme rozlišit, zda se jedná o amúzii expresivní či impresivní. V prvním případě žáci slyší, že daný tón zpívají špatně, ale nejsou schopni ho zazpívat čistě. Důvodů k tomu může být několik: špatná pěvecká technika, nedostatečné rozvíjení hudebních vloh apod. Tato skupina žáků se však postupem času může naučit relativně správně intonovat.

Žáků s impresivní amúzií je minimum. Tito žáci neslyší, že zpívají falešně a neslyší ani, když zpívá falešně někdo další. Příčinou jejich problému je vadné spojení sluchového orgánu a mozku, z toho důvodu tyto žáky nelze naučit zpívat čistě. Zdroj: (Ciznerová 2009)

8 Hlasová hygiena

Hlasová hygiena, aneb péče o hlas, je velmi důležitá pro to, aby nám hlas správně fungoval. Pravidla hlasové hygieny jsou stejná jak pro dospělé, tak pro děti. Mezi základní zásady hlasové hygieny patří: zpěv ve vyvětrané místnosti, šetření hlasivek (nekřičení), zpěv s měkkými začátky. Hlasu neprospívá ani kašel naprázdno a pobyt v zakouřených prostorách. (Fialová 2006, s. 23)

Kromě toho je důležité hlas nepřepínat, šeptat jen výjimečně, v létě nepít příliš studené nápoje, nezpívat příliš často venku v zimě, po nemoci hlas šetřit a písňe vybírat s ohledem na hlasový rozsah. Před každým zpíváním je nutné se rozezpívat. Zdroj: (Umíte správně používat hlas? Zkuste pravidla hlasové hygieny (nejen) pro učitele)

Při zpěvu jako takovém je nutné, aby žáci příliš nekřičeli a tím nepřepínali hlas. V současné době velmi rádi napodobují známé popové hvězdy a snaží se zpívat jako ony, což jejich hlasu také nepomáhá. Při hodinách hudební výchovy by měl vyučující hlídat, aby se děti vzájemně nepřekřikovaly, k čemuž při hromadném zpěvu žáků často dochází.

8.1 Rozezpívání

Rozezpívání není důležité jen z důvodu hlasové hygieny – abychom „rozhýbali“ hlasivky před zpěvem, které se (jako každé svalstvo) potřebují na výkon připravit. Důležité je rozezpívání také pro budování rozsahu a trénování správné synchronizace dechu a rezonance. Zdroj: (Křížová 2018)

Rozezpívání je nutné začínat ve střední poloze a postupovat po půltónech směrem nahoru, posléze zpět dolů. Není dobré rozezpívání ukončit ve vysoké poloze, potřebujeme totiž, aby žák uměl plynule přecházet z hlavového do středního rejstříku. Modely pro rozezpívání žáků 1. a 2. třídy volíme melodicky jednoduché a snadno zapamatovatelné, aby nad jejich zpíváním nemuseli příliš přemýšlet a mohli se věnovat dechu, intonaci a artikulaci. Rozezpívání je pro žáky důležité, připravuje je na další výkon – zpěv.

Nejvhodnějšími slabikami pro rozezpívání jsou slabiky *ma, mo, mu*. Můžeme také přidávat slabiky *me* a *mi*, ovšem při jejich zpěvu je nutné dávat pozor na to, aby zněly stejně jako slabiky *ma, mo, mu*. Zazpívat všechny slabiky stejně je obtížné, jedná se o výsledek dlouhodobého procesu. S žáky to procvičujeme, ale zároveň nad tím netrávíme příliš času.

Slabiky končící na *i* je nutné zpívat s představou *y*. Vhodné je rozezpívání na určitý text (např. na jména dětí, zvířat apod.), nebo zpěv tzv. opěrných písní, což jsou písně, které pomohou intonačně čistému nástupu na dané intervaly.

9 Nácvik písně

Samotnému nácviku písně předchází výběr písně, který by neměl vyučující podcenit. Písně pro 1. a 2. třídu by měly být melodicky jednoduché, textově snadno zapamatovatelné a primárně líbivé. Samozřejmostí je volba správné tóniny a rozsahu vzhledem k hlasovému rozsahu dětí.

Velmi důležitá je motivace, která by neměla trvat příliš dlouho a zároveň by měla být kvalitní. Motivovat můžeme tak, že si s dětmi poslechneme pohádku, jež se k písni pojí, nakreslíme obrázek, nebo jednoduše si s nimi na dané téma povídáme a dáváme jim dostatek prostoru pro vlastní názory. Po úvodní motivaci přichází na řadu zpěv písně vyučujícím, který je jakousi další motivací. Pokud je píseň zazpívána čistě a hezky, žáky, kteří se ve většině případů v učiteli vidí, píseň zaujme a budou chtít ji zazpívat tak, jako on.

Po zazpívání písně je nutné ji přečíst a společně si vysvětlit, o čem se v ní zpívá. Může se také stát, že píseň bude obsahovat slova, jimž žáci nerozumí. V takovém případě je vyučující vysvětlí, nebo jejich význam mohou sami najít.

V 1. a 2. třídě žáci píseň nacvičují imitací zpěvu vyučujícího, která probíhá po částech, ve většině případů po dvou nebo čtyřech taktech. Je nutné píseň zpívat tak dlouho, dokud si ji neosvojí všichni žáci, i ti méně pěvecky zdatní. Tyto žáky je dobré posadit k žákům – zpěvákům, díky nim si totiž píseň rychleji osvojí.

Spontánního nácvičku písně dosáhneme tak, že budeme pracovat s její dynamikou, textem (rytmická deklamace), tempem, výrazem, dále že budeme střídat složení zpěváků (jednotlivci/skupina). Pokud si žáci nejsou jisti směrem melodie, pomůže jim vyučující ukazováním jejího toku horizontálními pohyby ruky.

Rytmičky složitější části písně je nutné dobře procvičit, aby žákům nedělaly potíže. Nejosvědčenější cestou je jejich vyťukávání tužkou na pracovní stůl nebo hraní na Orffovy nástroje.

V první hodině je dobré kvalitně naučit první sloku, pokud je píseň velmi jednoduchá, je možné přidat i druhou. Další sloky však učit až v následujících hodinách. (Lišková 1998, s. 6)

10 Práce s písní

S nacvičenou písní můžeme v dalších hodinách různě pracovat. Už samotný zpěv nabízí nejrůznější varianty. Píseň lze zpívat po skupinách (jejichž členové se mění), dále pak střídavě – jednotlivci/celek. Zdařilejší zpěváci mohou postupem času k písni zpívat 2. hlas (v tercii), nebo pokud to jde, kánon.

Mnoho možností skýtá také pohybový doprovod písně – tanec. Pro začátek s žáky tančíme jednoduché klasické tance typu mazurka, nebo si vymyslíme vlastní taneční kroky, které budou pro žáky možná o něco zábavnější, než právě onen klasický tanec. Děti mladšího školního věku tančí ve skupinách či dvojicích, jedince, kteří se nestydí, můžeme nechat tančit improvizovaně.

Pro žáky ovládající rytmus písně je výbornou aktivitou tzv. rytmický kánon. Učitel vybere část písně (ideálně 6-10 taktů), kterou 1. skupina žáků začne vyťukávat. Další skupina začne vyťukávat rytmus s dvoutaktovým zpožděním, čímž vznikne tzv. rytmický kánon. Protože se jedná o poměrně složitou činnost, určitě není nutné, aby ji prováděli všichni.

S pohybovým ztvárněním souvisí pantomimické ztvárnění obsahu písně, které obecně žáky velmi baví. Musíme si však dát pozor, aby píseň měla dostatek postav a dějovou linku, jež by šla

dětem dobře ztvárnit. Pro spokojenost všech žáků je nutné skupinu, která zpívá, a skupinu, která „hraje“, vyměnit. Při hodinách výtvarné či pracovní výchovy si mohou žáci vytvořit pomůcky potřebné k pantomimě, čímž vyučující vyhoví mezipředmětovosti látek.

Mezipředmětovou vazbu s českým jazykem má pak vymyšlení dalších slok písně. Musí se jednat o píseň, která má pravidelný rým. Abychom to jakožto vyučující žákům zjednodušili, můžeme jim dát několik dalších slov, s nimiž budou žáci pracovat. Dané rýmy pak mohou hledat na internetu. Zdroj: (Práce s písní 2009)

10.1 Hra na tělo

Hra na tělo je ideálním prostředkem, jak danou píseň doprovodit – nepotřebujeme k ní nic, jen vlastní tělo. Tradiční hrou na tělo je dupání, tleskání, pleskání (o stehna), luskání.

Je možno vymyslet vlastní hru na tělo – např. šustění dlaní o sebe. Důležité je začít doprovázet hrou na tělo jednoduchý rytmus, a to v pomalém tempu a stále stejném metru. Každý nový prvek je dobré procvičit natolik, aby jej žáci posléze vnímali jako další samozřejmý pohyb. Například luskání je pro žáky 1. a 2. třídy ještě těžké, proto bychom místo něho měli zvolit jiný, jednodušší prvek.

Důležitý je dobrý zápis pro hru na tělo v písni. Můžeme zapisovat jak do notového záznamu písně, tak jen do textu. Pro zápis používáme buď počáteční písmena činnosti – *T* jako tleskání apod., nebo můžeme dané činnosti přiřadit jednoduchý obrázek (např. tleskání – sluníčko, luskání – pejsek apod.).

Píseň můžeme také doprovodit rytmicko-pohybovou imitací, při níž žáci opakují jednoduchý pohyb, jenž učitel ukazuje. Ryticko-pohybovou imitaci a hru na tělo je možné skloubit, píseň se tak stane pro žáky zábavnější. (Synek 2004, s. 40).

10.2 Instrumentální doprovod

Chceme-li zapojit všechny děti (i ty méně hudebně zdatné) do doprovodu písně, musíme pak pro nástrojový doprovod zvolit tzv. Orffovy nástroje. Jedná se o jednoduché a snadno ovladatelné hudební nástroje, které jsou pojmenovány po německém hudebním pedagogovi – Carlu Orffovi. Orffův instrumentář je bohatý, obsahuje zvonkohry, xylofony, bicí, ruční perkusní

nástroje a další. Svůj oblíbený nástroj si v něm najde i dítě, které je takřkajíc „hudbou nepolíbeno“.

Děti však mohou doprovázet i na klasický melodický nástroj jakým je klavír. Stačí jim barevně označit tóny toniky, subdominanty a dominanty a stejné barvy připsat do notového záznamu. Tato hra je tak výbornou motivací i pro žáky, kteří na nástroj nehrají. Využít bychom měli také děti, které na melodické nástroje, jako je flétna a kytara, hrají.

11 Vlastní tvorba

Psát vlastní písně jsem začala před několika lety. Důvodem pro to byla skutečnost, že ráda píši texty a ještě raději skládám hudbu. Má první píseň se jmenovala Kosi. Protože se mým žákům velmi líbila, v psaní písní jsem pokračovala. Těší mne, že se rozšiřují mezi učiteli po celé České republice a mám jak od nich, tak od dětí, ryze pozitivní ohlasy.

Písně jsou psány tak, aby děti zaujala už jejich tematika, posléze i melodie, která by měla být především snadno zapamatovatelná. V této práci jsou však i výjimky (Krakonoš, O zdraví), které jsou intonačně či rytmicky o něco těžší. Je to pro to, aby si žáci zvykali i na jiný druh písní a hudebně se rozvíjeli. K těmto písním však doporučuji dojít až ve chvíli, kdy zvládnou ty snadnější písně.

Ke každé písni jsou náměty na práci s ní, které se mi osvědčily v praxi, které žáky bavily, a díky střídajícím se činnostem danou píseň dlouhou dobu rádi zpívali.

11.1 Písně ověřené v praxi s reflexí

Obrázek 1: notový zápis písně Kosi

Kosi

hudba: Hana Benešová
text: Hana Benešová

mírně rychle

Při - šli dva ko - si a pěk - ně pro - sí ať roh - lí ku kou - sek na - jíst jim
A tí dva ko - si, co stá - le pro - sí, ať roh - lí - ku kou - sek na - jíst jim
Když přij - de zi - ma, při - le - tí zas a už z dál - ky sly - šim ten je - jich

8

dám. Vy mi - lí ko - si, kdo pěk - ně pro - sí, dos - ta - ne dá - rek, kte - rý si
dám, chť - jí i chle - ba, to - ho je pře - ba, do - dá - vá sí - lu ne - je - nom
hlas, jsou hla - do - ví a je jim zi - ma, to lé - tá - ní jo to je dří -

16

přál. A od té do - by kaž - dý den cho - dí ko - si se mnouven, pro - bí - rá -
nám.
na.

22

me ško - lu a nech - ce se nám do - mů.

Postup práce s písní KOSI

- Rozezpívání:

v rozsahu primy, pět tónů. Rozezpívání začínáme na slovní spojení *Dnes je hezký den*. Poté pokračujeme slovy *Snad půjdeme ven*. Společně s žáky dále vymýšlíme další slovní spojení, které se na danou frázi hodí.

- **Motivace:**
zhlédnutí pohádky *Kosí bratři*, popovídání si o kosech a o tom, zda je žáci vídají často, zda je v zimě s rodiči dokrmují apod. Po rozhovoru vyučující žákům píseň zazpívá.
- **Práce s textem:**
vyučující žákům text ještě jednou pomalu přečte. Vysvětlíme si společně spojení *toho je třeba* a vymýšlíme synonyma ke slovu *dřina*.
- **Nácvik:**
nácvik můžeme pro změnu zkusit rovnou na text, který je snadno zapamatovatelný. Aby žáci měli větší zrakovou oporu, nakreslíme na tabuli obrázky klíčových pojmů písni tak, jak jdou za sebou: dva kosi, rohlík, prosba, dárek, škola, domov.
- **Tanec:**
žáci stojí v kruhu, nejprve tancují jako jednotlivci: *Přišli dva kosi* – podupy; *a pěkně prosí* – prosba rukama; *ať rohlíku kousek* – otočka kolem své osy; *najíst jim dát* – tleskání. *Vy milí kosi* – podupy; *kdo pěkně prosí* – prosba rukama; *dostane dárek* – otočka kolem své osy; *který si přál* – tleskání.
Poté se ve dvojici zaháknou za své paže a po zbytek písni se spolu točí dokola.
- **Doprovod na zvonkohru a klavír:**
protože se v této písni střídá jen několik základních akordů, je možné, aby žáci písni tónikami těchto akordů doprovodili. Na zvonkohře či klavíru vyučující označí tóny A, D, G – ideálně každý tón jinak barevným puntíkem. Stejně puntíky vyučující napíše i do notového záznamu. Pro žáky pak bude zřejmé, kdy mají daný tón zahrát.
- **Závěrem:**
tato píseň žáky zaujala hned úvodní motivací – zhlédnutím pohádky *Kosí bratři*. I v části, kdy jsem si s žáky povídala o kosech, si chtěli dále vyprávět o jiných ptáčcích a jejich dokrmování. Samotný nácvik písni šel bez problémů, také z důvodu, že píseň je napsaná ve vhodné tónině, má menší hlasový rozsah a snadno zapamatovatelnou melodii i rytmus.

Obrázek 2: notový zápis písně Letadlo

Letadlo

hudba: Hana Benešová
text: Hana Benešová

rychle

Ma - lé dě - ti, co to le - tí, le - tí a - si le - tad - lo. Vel - ké dě - ti,
Hol - ky, kluci, i ty, Luci, kou - kej, houká ma - šin - ka. Ma - mi, ta - ti,

co to le - tí, vás to a - si na pad - lo. Po - le - tí - me do ci - zi - ny, až tu budou
rych - le z tra tí, svět - lo br - zy za - cin - ká. Po - je - de me do ci - zi - ny, až tu budou

dlouhé zi - my, ma - lé dě - ti, už zas le - tí, prá - vě ta - dy le - tad - lo.
dlouhé zi - my, hol - ky, kluci, i ty, Luci, rych - le pryč než za - cin - ká.

Postup práce s písní LETADLO

- Rozezpívání:
 - v rozsahu kvinty – rozložený kvintakord nahoru a zpět na slabiky *ma – me – ma – me – ma*.
 - v rozsahu tercie – postup od tercie k primě (viz takt č. 10) na slabiky *ja – jo – ja – jo – ja*.

- **Motivace:**
vyučující se ptá, jaké dopravní prostředky žáci znají, jakými kdy jeli a jaké osobně neznají. Mohou si povídat také o prázdninách a dopravních prostředcích, jež s rodiči využívají.
- **Nácvik:**
vyučující zazpívá nejprve celou píseň žákům, aby měli představu o písni jakožto celku. Nejprve je vhodné naučit žáky rytmus a dbát na to, aby nastupovali po pomlčkách přesně. Doporučuji proto žákům rozdat ozvučná dřívka a zkusit s nimi nejprve první čtyři takty, po jejich naučení poslední čtyři takty. Místo slov deklamujeme rytmické slabiky. Po nácviku rytmu probíhá nácvik melodie, a to rovnou se slovy, protože po osvojení rytmu je proces nácviku melodie jednodušší. Vyučující zpívá píseň po 4 taktech, kdy žáci po učiteli opakují frázi. Žáci mají notový záznam písně na interaktivní tabuli, sledují zápis, který slouží jako vizuální opora.
- **Hra na tělo:**
Malé – PLESK pravá noha, PLESK levá noha; *děti* – TLESK; *co to* – PLESK pravá noha, PLESK levá noha; *letí* – TLESK; *letí* – PODUPY STRÍDAVĚ; *asi* – TLESK; *letadlo* – PODUPY STRÍDAVĚ. *Poletíme do ciziny, až tu budou dlouhé zimy* – UPAŽENÉ RUCE A IMITACE LETÍCÍHO LETADLA; *malé* - PLESK pravá noha, PLESK levá noha; *děti* – TLESK; *už zas* – PLESK pravá noha, PLESK levá noha; *letí* – TLESK; *právě tady letadlo* – RUCE V BOK A OTOČKA KOLEM SVÉ OSY.
2. sloku pohybově ztvární stejně jako sloku 1., ale s tím rozdílem, že v prostřední části se chytanou za boky, postaví za sebe a imitují mašinku.
- **Další práce s písní:**
vymýšlení dalších slok – rozdělíme žáky do skupinek, jež mají za úkol vymyslet další dopravní prostředky, o nichž by se dalo zpívat. Dále vymýšlí rýmy k daným slovům (pokud jim dělají problémy, je možné pracovat s pomocí internetu: www.rymy.cz). Poté dojde k prezentaci rýmů. Z těch povedených se žáci s pomocí vyučující snaží vymyslet další sloku.
- **Závěrem:**
nácvik této písně žáky bavil, zejména část hodiny, kdy hráli na tělo. Nejvíce je zaujalo téma dopravních prostředků a cestování. Trochu jsem se obávala, že nezvládnou vymyslet další sloku a budou mít potíže s rýmy, ale v každé skupině vymysleli několik použitelných rýmů, s nimiž budeme pracovat v následující hodině. Velmi dobře zvládali jednoduší zpěv melodie i s pomlčkami.

Obrázek 3: notový zápis písně Cestička do školy

Cestička ze školy

hudba: Hana Benešová
text: Hana Benešová

mírně rychle

Tou ces-tou ze ško-ly a v taš-ce ú-ko-ly mně tro-chu tí - ží hla-vu.
V té-hle-té ško-lič-ce přá-te - le mám i mi-lou, mla - dou tři-dní,

9 C G C G7 C
Tou ces-tou ze ško-ly, z ma-ti - ky ú - ko-ly, v té po-řád znač-ně pla - vu.
vě-řím sám so-bě že vše-cič-ko dám, snad se ma - ti - kář zklid - ní.

17 C G F G C G C
Ce-stič-ka ze ško-ly je ve-se - lá, slun-ce sví - tí, trá-va se ze-le-ná, je ve-se -

26 G F G C G C
lej - ší než ces - ta ra - nní, půl dne ve ško - le v ú - smě - vu brá - ní.

Postup práce s písní CESTIČKA DO ŠKOLY

- Rozezpívání:
v rozsahu tercie (postup po půltónech na různé slabiky) a v rozsahu kvinty – rozložený kvintakord (taktéž postup po půltónech). Tato dvě cvičení připraví žáky na dobrou intonaci písně.

- **Motivace:**
děti motivujeme na píseň následujícími otázkami: Jak se dostáváte ze školy domů? Jezdíte autem, nebo chodíte pěšky? Jaká varianta se vám líbí více? Co se vám při cestě ze školy honí hlavou?
- **Nácvik písně:**
vyučující zazpívá nejprve celou píseň žákům. Poté probíhá nácvik písně po 4 taktech, kdy žáci po učiteli opakují frázi. Žáci mají notový záznam písně na interaktivní tabuli, sledují zápis sloužící jako vizuální opora. Nácvik probíhá nejprve na slabiky, nejlépe na ty, jež začínají písmenem *m* (*ma*, *mo*).
- **Práce s textem:**
v této písni je dobré žáky upozornit na slovo „plavu“. Vysvětlit, že se jedná o slovo hovorové. Vyučující vysvětluje význam slova v této písni (plavat v něčem – nerozumět něčemu, nebýt si jistý), žáci posléze toto slovo nahrazují synonymy.
- **Rytmická deklamace s hrou na tělo:**
sloky: 1. doba TLESK, 2. doba TLESK, 3. doba: DUP,
refrén: 1. doba PLESK levá noha, 2. doba PLESK pravá noha, 3. doba LUSK oběma rukama,
poslední takt: PLESK oběma rukama, na poslední dobu ŠUSTĚNÍ rukou o sebe.
- **Pohyb:**
k této písni v třídobém taktu by bylo na závěr vhodné zatančit mazurku. Ideální je žáky rozdělit na dvě skupiny – na tanečníky a na zpěváky, které si poté vymění aktivity. Pokud někdo nerad zpívá a raději tancuje, do druhé aktivity jej nenutíme.
- **Závěrem:**
tato píseň žáky zaujala hned na počátku, protože rádi hovoří o školní tématice. Samotná motivace byla účelná, avšak trvala déle, než bych si představovala. S nácvikem písně nebyl problém, melodii i text se naučili rychle. Zajímavé bylo zjištění, kolik žáků nezná význam slova „plavat“ v daném kontextu. Rytmickou deklamací jsme z časových důvodů prováděli další hodinu, což do praxe doporučuji – píseň mají žáci po jednom zazpívání více usazenou a nepřemýšlí již tolik nad novou melodií a textem.

Obrázek 4: notový zápis písně Vánoční

Vánoční

hudba: Hana Benešová
text: Hana Benešová

volně, krokem

Cuk-ro - ví pře-krás-ně vo-ní a nás všech-ny jed-no po-jí,
Ma-min-ka už pe - če kap-ra, i ba - bič - ce sl - za káp-la,

9 ra - dost ze spo - leč-ných chvil, kéž by se čas zas - ta - vil.
ta - tí - nek stůl pro - stí - rá, te - ta se o - po - zdi - la.

17 Nej-krás-něj - ší dny v ro - ce, to jsou pře - ce Vá - no - ce, Dlou-há noc
Nej-krás-něj - ší dny v ro - ce, to jsou pře - ce Vá - no - ce, Dlou-há noc

24 a Štěd - rý den, pl - ní se ne - je - den sen.
a Štěd - rý den, pl - ní se ne - je - den sen.

Postup práce s písní VÁNOČNÍ

- Rozezpívání:

v rozsahu tercie: 2. a 3. takt písně na slabiky *ja – jo – ja – jo – ja*.

V rozsahu tercie: 18. a 19. takt na slabiky *ma – ma – mo – ma*. Tento model je složitější, protože začíná v dané tónině na tercii. Pokud by jej žáci zvládli, je ideální na nácvik nástupu na 3. stupni. Kdyby jim cvičení dělalo problém, je možné přidat na první dobu primu.

- **Motivace:**
myšlenková mapa na téma Vánoce. Co vše se vám vybaví, když se řekne Vánoce? Jedním ze slov budou určitě dárky, takže můžeme probírat, co si děti přejí k Vánocům. Od toho bychom se ale měli posunout k tématům jako je rodina, společné chvíle, tradice apod. Děti by si měly odnést to, že Vánoce nejsou jen o dárcích. V rámci povídání si také mohou nakreslit obrázek s dárky, které si přejí, které ostatní posléze hádají.
- **Práce s textem:**
text této písně je snadno zapamatovatelný. Proto bych zvolila nácvik textu za rytmické deklamace. Vyučující vždy přečte jeden rým, žáci jej opakují. Nejprve bych zvolila nácvik jedné sloky, další bych přidala nadcházející hodinu.
Určitě bychom děti měli upozornit na slovní spojení *Dlouhá noc* (tradice v Krkonoších a Podkrkonoší, která označovala noc před Štědrým dnem. Uklízel se dům, zdobil stromek, byla menší hostina).
Také by se děti měly zamyslet, proč asi babičce *slza kápla* – dojetím (slzy nemusí být pouze výrazem smutku).
- **Nácvik písně:**
protože žáci už text umí, bude nácvik probíhat přímo na něj, a to imitací zpěvu vyučujícího po čtyřech taktech.
- **Doprovod na nástroje:**
 1. doba v lichých taktech – činelky,
 1. doba v sudých taktech – dřívka,
 - celé pomlky – trianql,
 - poslední doba – rolničky.

Píseň (protože není rytmicky složitá a má jednoduchou melodickou linku) je ideální pro doprovod perkusním nástrojem „Boomwhackers“. Vyučující pouze nad notovou osnovu nakreslí pastelkami barvu daného nástroje („trubky“) a žáci dle toho, kdy přijde jejich barva na řadu, hrají.
- **Závěrem:**
píseň jsem propůjčila své kamarádce, která soukromě učí hru na klavír a zpěv. Již po pár dnech od zápůjčky mne informovala o tom, jak se dětem píseň Vánoční líbí, že ji rády cvičí a hrají. Ti zdatnější žáci zvládají hru na klavír doprovodit i svým zpěvem. Nejvíce děti zaujal text, který je pro ně snadno zapamatovatelný a jim blízký.

11.2 Další písně, v praxi neověřené

Obrázek 5: notový zápis písně *Heleme se, heleme se*

Heleme se, heleme se

hudba: Hana Benešová
text: Hana Benešová

C F G C G G7 C C G

He-le-me se, he-le-me se, Zajíc to ne-ní, má noč-ní klid, pavouk
co to du-pe vna-šem le-se, Smec to ne-ní, má rád svůj klid, prase
He-le-me se, he-le-me se,
co to le-tí tam-hle v le-se.

10 G7 C C F C G G7

to ne-ní, ši-je svou síť, liš-ka kr-mí svá mlá-dá ja-ká od-pověď je ta
to ne-ní, chce v kli-du žít, ku-na kr-mí svá ma-lá, ja-ká od-pověď je ta

19 C G C C F G C

pra-vá. Bu-de to to noč-ní stvo-ře-ní, je-žek, jme-nu-je se,
pra-vá. To bu-de ba-rev-né stvo-ře-né, ptá-ček, jme-nu-je se,

29 G C G7 G C

na zá-dech má tma-vé bod-le-ní a byd-lí u nás vle-se.

Postup práce s písní HELEME SE, HELEME SE

- Rozezpívání:
v rozsahu tercie: 3. a 4. takt písně, v rozsahu kvinty (1.-5. stupeň). Při rozezpívání postupujeme po půltónech, provádíme jej na slabiky *na, no*.

- **Motivace:**
žákům ukážeme na interaktivní tabuli obrázků různých lesních zvířat, avšak jiných než jsou v písni. Ptáme se jich, co asi bude tématem dnešní písně. Posléze se dobereme k tématu les a jeho obyvatelé a povídáme si i o dalších zvířatech, která v lese žijí.
- **Nácvik písně:**
vyučující zazpívá nejprve celou píseň žákům. Poté probíhá nácvik písně po 4 taktech, kdy žáci po učiteli opakují frázi. Žáci mají notový záznam písně na interaktivní tabuli, sledují zápis, který slouží jako vizuální opora. Nejprve probíhá nácvik na slabiky, nejlépe na slabiky začínající písmenem *n* (*na*, *no*).
Pozor si musíme dávat na rytmicky složitější takty, kdy žáci začínají zpívat až po pomlce. Tyto takty je třeba důkladně procvičit, aby se rytmus usadil a žáci v něm později nedělali chyby.
- **Práce s textem:**
vyučující klade otázku: „Jaká slova vás v textu zaujala?“. Měla by to být slova *heleme se* a *bodlení*. S žáky si vysvětlujeme význam slova *heleme se* a nalézáme na internetu (práce s tabletem) jeho synonyma. Dále pokračujeme otázkou: „Jak byste píseň pojmenovali vy?“. Poté se snažíme přijít na význam slova *bodlení*. Vyučující se ptá, zda se s tímto slovem někdy setkali a vysvětluje jim, že se jedná o tzv. autorské slovo.
- **Zpěv písně na slova:**
žáci opakují fráze po vyučujícím. Ten při zpěvu písně nesedí u klavíru, ale děj ukazuje pantomimicky, aby si jej žáci snadněji zapamatovali.
- **Rytmická deklamace s hrou na tělo:**
nejprve jednotlivá zvířata zkusíme pantomimicky ztvárňovat. Tato fáze je velmi důležitá, protože pantomimu využijeme v další části: *Heleme se, heleme se* – žáci se dívají do dále; *co to dupe, v našem lese* – žáci dupou. V následujících slokách vždy pantomimicky ztvárňují dané zvíře a činnost, kterou v písni dělá.
- **Další možné činnosti:**
píseň je ideální ke skupinovému zpěvu. Třídou rozdělíme na dvě skupiny. První čtyři takty zpívají všichni dohromady, polohlasně, poté se rozdělí. První skupina vždy hlasitě zazpívá dané zvíře, druhá skupina méně hlasitě odpovídá. Posledních 13 taktů (zjištění zvířete), zpívají všichni dohromady středně silně.

Obrázek 6: notový zápis písně Ježibaba

Ježibaba

hudba: Hana Benešová
text: Hana Benešová

mírně

Dm Gm Dm Am Dm Dm Gm

Je-ži-ba-bu bo-lí hla-va, bo-lí ji i zu-by, o zdra-ví se ne-pos-ta-rá
Je-ži-ba-bu bo-lí no-hy, bo-lí ji i u-ši, k pod-vá-dě-ní má prý vlo-hy,

7 Dm Dm F C C

a smr-dí jí (tlesk tlesk). Je - ži-ba-ba ne-má rá da dě - ti, za své či -
čas - to - krát har - tu - sí. Je - ži-ba-ba ne-má rá da dě - ti, za své či -

13 Am Dm F C Dm

ny mu-sí teď tr-pě-ti. Pro - tiv-ná je pomsty - chtivá, zlá, o své zdra - ví
ny mu-sí teď tr-pě-ti. Pro - tiv-ná je pomsty - chtivá, zlá, o své zdra - ví

18 A Dm

vel - mi má - lo dbá.
vel - mi má - lo dbá.

Postup práce s písní JEŽIBABA

- Rozezpívání:

rozezpívání v mollových tóninách v rozsahu kvinty. Vyučující hraje mollové akordy, chromaticky za sebou. Žáci zpívají sestupnou řadu od dominanty k primě. Začínáme na slabiky *ma*, *mo*, můžeme vyzkoušet i slabiku *mi*. Pozor, aby žáci nezpívali měkké *i*, ale *y*.

Další rozezpívání bude v rozsahu střídavé velké sekundy.

- **Motivace:**
začneme otázkou, ve které pohádce vystupuje ježibaba. Pravděpodobně padne i odpověď *O perníkové chaloupce*, jejíž děj si společně zopakujeme. Na základě pohádky *O perníkové chaloupce* se snažíme společně vyvodit, jaké má ježibaba vlastnosti. Poté jim vyučující píseň zazpívá.
- **Nácvik:**
probíhá po 4 taktech, kdy žáci po učiteli opakují frázi. U této písně je vhodné notový záznam zobrazit na interaktivní tabuli, protože žáci mohou sledovat jak melodii, tak pauzy, které by jim mohly dělat problémy. Nácvik nejprve provádíme na slabiku *ma*.
- **Práce s textem:**
vyučující přečte žákům text. Možná si někdo všimne, že na jednom místě chybí slova. Následuje zamyšlení, proč tomu tak asi je. Žáci by měli říct, že se tam hodí vulgární slovo, ale protože se tak nemluví, je místo něho tleskání. Dále se budeme věnovat slovu *hartusit*, jehož význam asi žáci nebudou znát. Pomocí tabletů, jež mají k dispozici, najdou jeho význam a synonyma. V poslední fázi práce s textem si povídáme o tom, jak se staráme o své zdraví.
- **Zpěv písně na slova:**
žáci opakují fráze po vyučujícím, který při zpěvu písně nesedí u klavíru, ale děj ukazuje pantomimicky, aby si je snadněji zapamatovali.
- **Pantomimické ztvárnění:**
píseň s žáky upevníme tak, že ji budeme asi třikrát za sebou zpívat společně, přičemž jeden vybraný žák bude před ostatními pantomimicky ztvárňovat ježibabu.
- **Pohyb s hrou na Orffovy nástroje:**
dřívka – 1., 3. 5. a 7. takt; rámový bubínek – 2., 4., 6. a 8. takt.
Ježibaba nemá ráda děti – žáci mají ruce nad hlavou a mávají dlaněmi ze strany na stranu;
za své činy musí teď trpěti – točí se kolem své osy;
protivná je, pomstychtivá, zlá, – opět ruce nad hlavou a mávání dlaněmi;
o své zdraví velmi málo dbá – střídání dřívek a rámového bubínku po dvou dobách.

Obrázek 7: notový zápis písně Krakonoš

Krakonoš

hudba: Hana Benešová
text: Hana Benešová

volně krokem

Prá - vě od nás z Kr - ko - noš, z Kr - ko - noš, po - chá - zí pan Kra - ko - noš,
Na Tra - ten - ber - ka čas - to - krát, čas - to - krát, ku - pu sně - hu poš - le rád,

Kra - ko - noš, vel - ký klo - bouk, dlou - há hůl, dlou - há hůl,
poš - le rád, hod - ný člo - věk vel - mi rád, vel - mi rád,

při - po - mí - ná z dře - va kůl, z dře - va kůl. Ka - ma - rád - ku soj - ku má na je - jí ra - dy
je s pánem hor ka - ma - rád, ka - ma - rád.

čas - to dá, přá - te - lí se s kde kým v le - se s Trau - ten - ber - kem se nes - že - se.

Postup práce s písní KRAKONOŠ

- Rozezpívání:
v rozsahu kvinty – rozložený mollový kvintakord směrem dolů, na slabiky *ma – mo – ma*.

- **Motivace:**
čtení příběhu o Krakonošovi a lidech (<https://clanky.rvp.cz/clanek/r/PEI/1057/UCEBNI-PLAN-SKOLY-V-PRIRODE.html/>). Vyučující se ptá, zda žáci Krakonoše znají a kde ho mohou vidět (ve večerníčku *Krkonošské pohádky*, jako sochu na trutnovském náměstí...).
- **Nácvik:**
vyučující žákům píseň zazpívá a dotazuje se: „Jak na vás píseň působí?“ Tato otázka je nutná pro to, aby si žáci uvědomili, že je sice spíše smutnější (začátek v mollové tónině), ale poté přechází do dur, kde na ně již působí vesele. Poslední čtyři takty jsou záměrně mírně disonantní, aby byl hudebně podtržen text. Také na to by měli žáci za pomoci otázek vyučujícího přijít.
Před tím, než se žáci začnou učit melodii, je nutné s nimi procvičit rytmus, kdy se po dvou taktech hodnota not zdvojnásobí. Zvolíme cvičení, při němž žáci tleskají 8 osminových not a potom 4 noty čtvrtové. Až toto zvládnou, přidají 2 noty půlové. Nejprve žáci tleskají stejný rytmus společně, poté jsou rozděleni na skupinky, kdy jedna skupina tleská pouze osminky, druhá pouze čtvrtky, třetí pouze noty půlové.
Nácvik poněkud těžší melodie provádíme nejprve na slabiku *no*, a to imitací zpěvu učitele po čtyřech taktech. Ve třetím taktu doporučuji vyučujícím ukazovat rukou výšku not.
Po zvládnutí melodie na slabiky přidáváme text, který by neměl být problém. Při nácviku odpočíváme tak, že si povídáme o vlastnostech Krakonoše a Trautenberka a připomínáme si další postavy z knihy Marie Kubátové (Anče, Kuba, hajnej). Kdyby se našel nějaký žák, který pohádku nezná, můžeme dětem jeden díl přehrát. Protože se jedná o melodicky náročnou píseň, kratší mimohudební pauza by nebyla na škodu. Poté se opět navracíme ke zpěvu písně na text.
- **Další možnosti práce s písní:**
tato píseň je ideální pro zpěv ve skupinách. První dva takty: 1. skupina, opakování: 2. skupina, durová část: 1. skupina, mollový závěr: 2. skupina.
- **Pantomima:**
tuto píseň lze také pantomimicky ztvárnit. Z řad žáků vybereme následující postavy: Krakonoš, Trautenberk, sojka, člověk, vypravěč. Vypravěč ukazuje při zpěvu na dané postavy, o nichž se zpívá, a ty předvádí děj. Ostatní žáci píseň zpívají.

Obrázek 8: notový zápis písně *Mámo a táto*

Mámo a táto

hudba: Hana Benešová
text: Hana Benešová

mírně

Má-mo a tá - to, po - vím vám hned, že jste můj do - mov, že jste můj svět.
Ma-mi a ta - ti, zaz - pí - vám rád, že při mně stá - le bu - de te stát.

5 C F G C C F G C
Když trá - pe - ní mám, což sta - ne se, jen dí - ky vám ho srd - ce u - ne - se.
Že při mně vždyc - ky zů - sta - ne - te, bu - de - li smut - no mně tu na svě - tě.

10 F C C G7 C C F
A tak vám dí - ky na - sto - krá - te, že lás - ku vel - kou mi dá - vá - te, jen dí - ky vám jsem

15 F C C Dm C 1. 2.
šťast - né dí - tě, snad to - to vyz - ná - ní o - ce - ní - te.

Postup práce s písní MÁMO A TÁTO

- Rozezpívání:
v rozsahu sekundy – brumendo na střídavou velkou sekundu,
v rozsahu kvarty – zpěv čisté kvarty na slovo *hoří*.
- Motivace:
myšlenková mapa na téma rodina. Žáci dostanou menší papír a na ten mají za úkol nakreslit obrys maminky a tatínka a dále k nim věci, které mají s rodiči spjaté.

Na tuto motivační část jim stačí pět minut, poté si budeme o obrázkách povídat. Měli bychom se dostat k závěru, že rodiče jsou pro nás vším.

- Nácvik:

vyučující zazpívá celou píseň, přečte její slova nahlas a v klidu. Zeptá se, zda žáci všemu rozumí, například slovnímu spojení *jste můj svět*. Poté probíhá nácvik po 2 taktech, kdy žáci s oporou o notový záznam imitují zpěv vyučujícího.

- Doprovod na Orffovy nástroje:

bubínek – 1. a 3. doba,

dřívka – hrají osminky,

triangl – kde jsou pomlky,

činelky – hrají každou 1. dobu,

zvonkohra – hrají dle akordických značek. V notovém zápisu má každá akordická značka svůj barevný puntík, který je nalepený na zvonkohře u daných tónů.

- Pohybové ztvárnění písně:

žáci se postaví do kruhu a chytanou se za ruce. *Mámo a táto, povím vám hned* – chůze na levou stranu; *že jste můj domov, že jste můj svět* – chůze na pravou stranu; *když trápení mám* – přestanou se držet a otočí se k divákům, ruce v bok, otáčení ze strany na stranu; *což stane se* – podupy; *jen díky Vám* – ukazují na rodiče; *ho srdce unese* – ve vzduchu malují rukama srdce. *A tak vám díky nastokráte* – opět kruh, chůze na levou stranu; *že lásku velkou mi dáváte* – chůze na pravou stranu; *jen díky vám* – rozpuštění úchopů, otočení k rodičům, ukazují na rodiče; *jsem šťastné dítě* – rukama ve vzduchu malují tvar srdce; *snad toto* – tleskání; *vyznání* – podupy; *ocení* – tleskání; *te* – podup.

Obrázek 9: notový zápis písně O zdraví

O zdraví

hudba: Hana Benešová
text: Hana Benešová

mírně

Spous-ta li - dí cpe se a těž-ce to ne-se, že ka - lo-ric - ká jíd - la
Li - dé ne - div - te se, že kdo po - řád cpe-se a jen se - dí před tel - kou

7

jíst se ne - ma - jí. O - vo - ce, ze - le - ni - na, jo - gurt, müs - li po nich nám to hned - ka
nad - vá - du má velkou.

12

lé - pe mys - lí, ry - by a ce - re - á - li - e, s ni - mi se zdra - vě - ji ži - je.

Postup práce s písní O ZDRAVÍ

- Rozezpívání:

v rozsahu primy na slabiky *ma – me – mi – mo – mu*.

V rozsahu tercie – od primy do velké tercie a zpět na slova *vesele zpívám* (aby vnímali durové vyznění); poté můžeme zkusit model od primy do malé tercie na slova *a teď moc smutně* (aby vnímali mollové vyznění).

Ideální by bylo, kdyby žáci zvládli zazpívat vždy model v dur a poté hned model v moll, tzn. C dur, C moll, D dur, D moll atd., ale to je poměrně obtížné. Proto můžeme zpívat durový model a alespoň občas děti seznámit s modelem mollovým. Vyučující se ptá, zda cítí mezi tóninami rozdíl, jaké se jim líbí více apod.

- Motivace:

povídáme si o tom, co jíme po celý den, jídla napíšeme na tabuli. Poté si uděláme dva sloupce – např. s veselým a smutným smajlíkem – a daná jídla přiřazujeme do dané skupiny.

- Práce s textem:

nejprve vyučující přečte žákům text, pokud jsou již zdatnější čtenáři, mohou jej číst sami. Doporučuji se pozastavit nad slovy *kalorická* a *cereálie* a zjistit, zda význam těchto slov děti znají. Protože se jedná o píseň složitější na výslovnost, je vhodné text před samotným nácvikem písně rytmicky deklamovat – zejména refrén.

- Nácvik:

po zvládnuté deklamaci probíhá nácvik písně imitací, a to po čtyřech taktech. Píseň zpíváme rovnou na text, protože mu byl věnován dostatek času. Refrén doporučuji cvičit v pomalejším tempu, zrychlit až poté, co jej budou ovládat všichni žáci.

- Další možnosti práce s písní:

pro zpestření můžeme píseň zpívat různými způsoby, například tak, že začátek začnou zpívat všichni žáci, ale v refrénu budou názvy jídel rozděleny jednotlivým žákům. Protože se jedná o píseň s rychlejším metrem, je ideální na zkoušku koncentrace žáků, kdy si zároveň procvičí to, jak se umí do daného místa správně trefit.

- Pohybové ztvárnění:

Spousta lidí cpe se – kroužení zápěstím, *a těžce to nese* – kroužení pažemi, *že kalorická jídla* – kroužení rukama, *jíst se nemají* – kroucení hlavou. *Ovoce, zelenina, jogurt müsli* – žáci se chytanou ve dvojici za ruce a točí se dokola, *po nich nám to hnedka lépe myslí* – točí se na druhou stranu, *ryby a cereálie* – tleskání o kamarádovy dlaně, *s nimi se lépe žije* – žáci jdou pomalu do podřepu, v němž skončí.

- **Motivace:**
povídání o tom, jaké má kdo zvířátko, jaké by si popř. přál a proč, či co nám život se zvířátky přináší. Žáci mohou do notového sešitu své vlastní, nebo vysněné zvířátko namalovat.
- **Práce s textem:**
vyučující přečte text písně. Pozastavit bychom se měli nad papouškem Ara, kterého by bylo vhodné ukázat dětem na interaktivní tabuli, aby věděli, o jakém druhu zpívají. Stran významu slova je nutné si vysvětlit slovo *chmury*, které asi žáci nebudou znát. Mohou jej najít ve slovníku synonym, ať už online, nebo v papírové podobě. Ten, kdo první význam najde, pantomimicky ostatním ukazuje jeho význam, ostatní hádají a vymýšlí synonyma. Nutné je také zamyšlení nad spojením *i styl bez chyby* – o jaký styl se jedná? Jaké styly znáte? (styl písma, mluvy, nábytku, architektury...). V tomto případě je myšlen plavecký styl.
- **Nácvik písně:**
probíhá formou imitace zpěvu vyučujícího, který zpívá fráze po čtyřech taktech. Protože se jedná o jednoduchý text, není nutné nacvičovat melodii nejprve na slabiky. Aby si žáci slova lépe zapamatovali, je vhodné na tabuli nakreslit, o čem se postupně zpívá – první sloka by mohla vypadat takto: pejsek a kočička, srdíčko, čtyři nohy, dvě děti držící se za ruce, bříško, hračky.
První hodinu doporučuji nacvičit pouze jednu sloku, další sloky přidat v hodinách následujících.
- **Práce s písní**
tato píseň přímo vybízí k pantomimickému ztvárnění. Pro každou sloku vyučující vybere jiného „herce“, který za zpěvu ostatních žáků děj předvádí. Aby se ostatní žáci nenudili, můžeme je rozdělit do skupin a jejich zpěv různě kombinovat, předejdeme tak možné „nudě“.
- **2. hlas:**
v refrénu je možno přidat 2. hlas, na který by si měli žáci pomalu zvykat. Ideální je, pokud se najdou zkušení zpěváci a v 2. hlasu se udrží, pokud ne, nevádí. 2. hlas může zpočátku hrát vyučující na xylofon, později, až se s ním žáci sžijí, jej mohou nahlas zpívat.

Obrázek 11: notový zápis písně Zima

Zima

hudba: Hana Benešová
text: Hana Benešová

mírně

B Cm B Cm B Cm F B Cm B Cm

Vi - tr fou - ká, os - le - pu - je, ven - ku pa - dá sníh, roz - tr - ži - tě po - le - tu - je,
Z kop - ce do - lů a na - ho - ru zi - ma ve - li - ká, sáň - ku - je - me jí navz - do - ru,

4 B F B B Es B B Cm

myjsmena sa níh. Zi - ma, zim - ní ob - do - bí, pa - da - jí - císníh, ús - mě - vy nás oz - do - bí,
i já ne - ši - ka.

8 F B

sly - ším dět - ský smích.

Postup práce s písní ZIMA

- Rozezpívání:

v rozsahu kvinty směrem dolů – model z 1. taktu zakončený primou na slabiky *ma – me – mi – mo – mu* (žákům by měly všechny slabiky znít stejně, nebo aspoň podobně – pozor na příliš měkké i).

V rozsahu kvinty směrem nahoru – rozložený kvintakord.

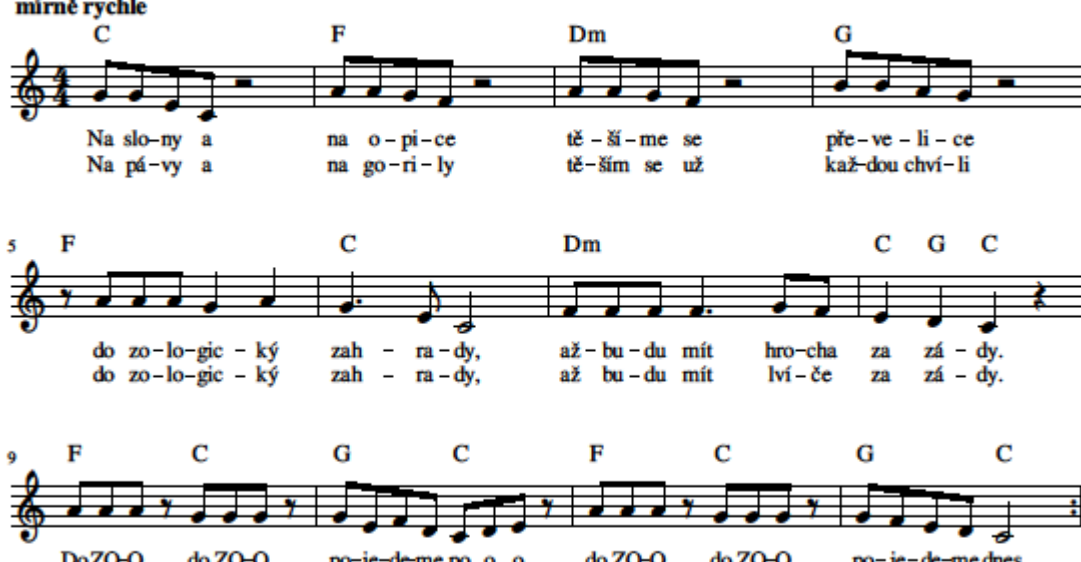
- **Motivace:**
na interaktivní tabuli si s žáky prohlížíme Ladovy obrázky a povídáme si o tom, co na nich Josef Lada vyobrazuje a co vše se dá v zimě dělat. Můžeme si také připomenout další písně o zimě, které známe (i z oblasti populární hudby).
- **Práce s textem:**
text přečte vyučující, pokud jsou žáci již schopnějšími čtenáři, přečte jej celá třída. Poté si mohou žáci dle obsahu písně nakreslit do notového sešitu libovolně obrázek, které jim pomohou text si zapamatovat. Vyučující by měl upozornit na slovo *navzdoru*, které není spisovné a jedná se o autorský výraz. Mělo by dojít k zamyšlení, proč autorka nepoužila spisovný výraz *navzdory* – aby se to rýmovalo, a zároveň s tím si říci, co je to rým (mezipředmětová vazba k ČJ).
- **Nácvik písně:**
ač se píseň zdá jednoduchá, je pro nácvik náročnější, protože jsou v ní podobné melodické řady. Je vhodné důkladně takty opakovat, aby se melodie skutečně usadila. Vyučující by měl postup melodie ukazovat rukou ve vzduchu, aby žáci měli větší zrakovou oporu. Nácvik by měl probíhat rovnou na text, u nácviku na slabiky hrozí, že by žáci ztratili orientaci v melodii.
- **Tanec:**
pro tuto píseň bych zvolila tanec se šátky, v lepším případě s třásněmi POM POM. Děti si mohou udělat třásně samy při hodině výtvarné výchovy z igelitového papíru a krepových proužků. Žáci se postaví do kruhů po šesti, stojí čelem k sobě. *Vítr fouká, oslepuje* – chůze dozadu a zpět do kruhu; *venku padá sníh* – ze stoje jdou do podřepu a imitují padající sníh; *roztržitě poletuje* – opět chůze dozadu a zpět; *my jsme na saních* – krouží zápěstím. *Zima, zimní období* – točí se kolem své osy; *padající sníh* – opět jdou ze stoje do podřepu a imitují padající sníh; *úsměvy nás ozdobí* – otočí se směrem k divákům a imitují pohyby rukou roztáhlý úsměv; *slyším dětský smích* – otočí se kolem své osy.

Obrázek 12: notový zápis písně ZOO

ZOO

hudba: Hana Benešová
text: Hana Benešová

mírně rychle

Na slo-ny a na pá-vy a na o-pi-ce na go-ri-ly tě-ší-me se tě-ším se už pře-ve-li-ce kaž-dou chví-li

5 do zo-lo-gic-ký zah-ra-dy, až-bu-du mít hro-cha za zá-dy.
do zo-lo-gic-ký zah-ra-dy, až-bu-du mít lví-če za zá-dy.

9 DoZO-O, doZO-O po-je-de-me po o o, doZO-O, doZO-O po-je-de-me dnes.

Postup práce s písní ZOO

- Rozezpívání:

v rozsahu primy: pětkrát zazpívat stejný tón – střídat slabiky.

V rozsahu kvinty: rozložený kvintakord směrem dolů – pro oživení můžeme zvolit říkanku *Haló, haló* (C dur), *co se stalo* (Cis dur), *prase kozu* (D dur), *potrkalo* (Es dur), či jinou, která se na daný model bude hodit.

- **Motivace:**
vyučující nebude žákům oznamovat, na jaké téma písnička bude. Přehraje jim krátkou ukázkou z díla C. C. Saint-Saëns *Karneval zvířat* (na www.youtube.com je tato skladba hezky zpracovaná s animací zvířat) a žáci budou hádat, o čem nová písnička bude. Poté se s nimi může povídat o tom, jaká zvířata mají ze ZOO nejraději a proč.
- **Práce s textem:**
text se žáci učí tak, že jej po učiteli opakují a rytmicky deklamují. Pozastavit bychom se měli nad slovním spojením *po oo*, které znamená po obědě.
- **Nácvik písně:**
před samotnou melodií je důležité procvičit s žáky rytmus písně. Pomalu jej na rytmické slabiky vytleskáme nebo vyťukáme na lavici (lepší zpětná vazba pro vyučujícího). Dáváme pozor na dodržování pomlk.
Nácvik melodie probíhá imitací zpěvu učitele po dvou taktech, nacvičujeme rovnou na text.
- **Pantomima:**
píseň je vhodná k pantomimickému ztvárnění. V nějaké z následujících hodin výtvarné výchovy si žáci mohou vyrobit vlastní masky zvířat a v nich píseň provádět.
- **Doprovod na nástroje:**
první 4 takty – poslední 2 doby – použijeme pokaždé jiný ozvučný nástroj.
Od 5. taktu libovolný ozvučný nástroj na 1. dobu, na čtvrt'ovou pomlku v 8. taktu lze užít drhlo. *Do ZOO, do ZOO* – můžeme vyzkoušet společné hraní na klavír, kdy jednotlivé žáky rozestavíme dle možností k tónům F a C a oni společně dané tóny hrají. Tato hra má u dětí úspěch, cítí se jako klavíristé.
Píseň je také ideální ke změně dynamiky zpěvu (*do ZOO* – silně, *do ZOO* – ozvěna, *pojede po oo* – středně, *do ZOO* – silně, *do ZOO* – ozvěna, *pojede dnes* – zeslabování).

Obrázek 13: notový zápis písně Zvony

Zvony

hudba: Hana Benešová
text: Hana Benešová

volně krokem

A E A E A E A A E

Bim, bam, bim, bam, zvo-ny zně-jí, co nám a - si ří - ci chtě-jí, bim, bam, bim, bam,

6 A E A E A A

všech-no ztich-ne, kaž-dý člo-věk si povz-dých - ně, že bu-de krás-ný čas

11 D Hm E A D

vá - noč-ní, půj-de-me spo-lu na pů - noč-ní, u - ži - je-me si ty Vá - no-ce,

16 E E7 A

vždyť přij - dou zas až po ro - ce.

Postup práce s písní ZVONY

- Rozezpívání:

v rozsahu kvinty – model z 1. taktu se zakončením na primě na slabiky *ma – mo – ma – mo – ma*.

V rozsahu kvinty – model z taktu č. 10 se zakončením na kvintě na slabiky *va – va – vi – va – va*.

- Motivace:
poslech (na www.youtube.com) ukázky zvonů, povídání si o tom, kde jsou nejbližší zvony a jak se onen kostel jmenuje. Co žákům zvony evokují, jak se při jejich zvonění cítí.
- Návčik písňe:
u této písňe je nutné s žáky nejprve procvičit rytmus na rytmické slabiky, nemusí být celá písň, stačí od taktu č. 10. Poté písň žákům vyučující zazpívá. Posléze budou žáci nacvičovat písň metodou imitace, a to po dvou taktech. Nacvičujeme rovnou na slova. Po textové stránce se můžeme zamyslet nad tím, co je myšleno slovem *půlnoční* a pokračovat s žáky v diskusi, zda na mši chodí či nikoli.
- Pohybové ztvárnění:
žáci mohou sedět při zpěvu v lavicích. Vybereme čtyři žáky a každému z nich přiřadíme pořadí od jedničky do čtyřky. V průběhu slov *bim, bam, bim, bam* se při zpěvu písňe ze sedu rychle postaví a opět si sednou.
- Nástrojový doprovod:
protože se v této písni na začátku střídají pouze dva akordy, můžeme dané tóniky označit na klávesách či xylofonu a žáci je na dané doby zahrají. U klavíru mohou stát tři žáci, kteří hrají dané tóny v různých výškách. Od taktu č. 10 je s doprovodem vystřídá vyučující.
- Hra na tělo:
Bim, bam, bim, bam – tlesk, tlesk, dup, dup; *zvony znějí* – tlesk, tlesk, dup, dup; *co nám asi* – plesk, plesk; *řící chtějí* – podupy. Že bude krásný čas vánoční – 4 x lusk; *půjdeme spolu na půlnoční* – 4 x tlesk nad hlavou; *užijeme si ty Vánoce* – 4 x tlesk; *vždyť přijdou zas až* – podupy střídavě levá a pravá noha; *po ro* – tlesk, tlesk; *ce* – tlesk o hrud'.

12 Závěr

V popředí mé práce byl dětský hlas a práce s ním v hodinách hudební výchovy v 1. a 2. třídě základní školy. Teoretická část byla věnována dětskému hlasu – jeho rozsahu, práci s dechem, intonaci, artikulaci a také hlasové hygieně, jejíž zásady jsou při práci s dětským hlasem velmi důležité. V další části jsem se věnovala nácviku písně a práci s písni, v níž jsou uvedena nejen odborná fakta, ale také mé osobní, praktické zkušenosti a rady z pedagogické profese.

V praktické části jsem pracovala s třinácti písněmi, jichž jsem autorkou. Jedním z cílů práce bylo vypracovat jakýsi menší zpěvník, který bude obsahovat písně pro děti, jež budou snadno zapamatovatelné a textově blízké dětskému věku. Jelikož byly některé písně ověřovány v praxi, ať už mojí osobou, nebo dalšími hudebními pedagogy, mohu říci, že byl tento cíl naplněn. Děti si písně rády zpívají či hrají a pamatují si je po dlouhou dobu.

Dalším cílem práce bylo vymyslet takové aktivity, které by korespondovaly s celým procesem nácviku písně – počátečním rozezpíváním počínaje a tanečním či instrumentálním doprovodem konče. Také tento cíl byl splněn. Pokud by se postupovalo přesně podle výše zmíněných aktivit, danou píseň si žáci dokonale osvojí a navíc je bude její přednes neustále bavit.

Pevně doufám, že tato závěrečná práce bude sloužit dvěma účelům, a to jak dokončení rozšiřujícího studia Učitelství pro 1. stupeň, tak posléze v běžném životě hudebním pedagogům, ale také rodičům, kteří si dané písně budou s dětmi zpívat.

13 Seznam použitých zdrojů

BERANOVÁ, Z., 2002. *Učíme se správně mluvit*. Praha: Grada. ISBN 80-247-0257-6.

LIŠKOVÁ, M., 1998. *Metodická příručka k učebnici Hudební výchova pro 1. ročník základní školy*. Praha: SPN. ISBN 80-7235-047-1.

CREATIVE COMMONS BY 3.0 CZ, 2013. Artikulace vokálů. In: *Wikisofia* [online]. [vid. 30. 1. 2021]. ISSN 2336-5897. Dostupné z:

https://wikisofia.cz/wiki/Artikulace_vok%C3%A1l%C5%AF

CIZNEROVÁ, K., 2009. *O čisté intonaci*. [online]. Březnice: ZUŠ Březnice. [vid. 30. 1. 2021].

Dostupné z: <http://www.zusbreznice.cz/soubory-skoly-pevecky-sbor-o-ciste-intonaci.cz>

FIALOVÁ, K., 2006. *Hlasová hygiena v mateřských školách* [online]. Brno: Masarykova univerzita Brno. [vid. 30. 1. 2021]. Dostupné z:

https://is.muni.cz/th/e1giw/Hlasova_hygiena_v_materskych_skolach.pdf.

Hlásková artikulace, 2013. In: *Pěvecká technika* [online]. [vid. 30. 1. 2021]. Dostupné z:

<https://pevecka-technika.webnode.cz/hlaskova-artikulace/>

JAKUBOVÁ, R., 2006. *Dechové a hlasové činnosti na 1. stupni ZŠ* [online]. Liberec: Technická univerzita v Liberci. [vid. 30. 1. 2021]. Dostupné z:

https://dspace.tul.cz/bitstream/handle/15240/1033/mgr_11106.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

KŘÍŽOVÁ, K., 2018. Zpíváme s dětmi předškolního věku. In: *Agátin svět* [online]. [vid. 13. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.agatinsvet.cz/zpivame-s-detmi-predskolniho-veku/>

Práce s písní, 2009. In: *Učíme se a pracujeme* [online]. [vid. 13. 1. 2021]. Dostupné z:

<https://ucimesepracujem.estranky.cz/clanky/pisnicky/prace-s-pisni.html>

SYNEK, J., 2004. *Didaktika hudební výchovy I* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého. [vid. 13. 1. 2021]. ISBN 80-244-0972-0. Dostupné z:

http://khv.upol.cz/dokumenty/pedagogove/7/Synek_Didaktika%20hudebni%20vychovy%201.pdf

Umíte správně používat hlas? Zkuste pravidla hlasové hygieny (nejen) pro učitele. In: *Raabe: Společně pro kvalitní vzdělávání* [online]. [vid. 13. 1. 2021]. Dostupné z:

<http://www.raabe.cz/aktuality/umite-spravne-pouzivat-hlas-zkuste-pravidla-hlasove-hygieny-nejen-pro-ucitele.aspx>

Vývoj hlasu, 2013. In: *Pěvecká technika* [online]. [vid. 13. 1. 2021]. Dostupné z: <https://pevecka-technika.webnode.cz/vyvoj-hlasu>